

MAGYAR VADÁSZALBUM

VADÁSZATI VILÁGKIÁLLÍTÁS
BUDAPEST, 1971

BEVEZETŐ

Amikor a Magyar Kormány 1967-ben elhatározta a Vadászati Világkiállítás megrendezését, bízott a világ vadásztársadalmának egyetértésében, támogatásában, és ez így is történt. Kezdeményezésünket nagy örömmel és támogatólag fogadta a Nemzetközi Vadászati Tanács (CIC), a Nemzetközi Horgászszövetség (CIPS) és a Kiállítások Nemzetközi Irodájának (BIE) Adminisztratív Tanácsa kiállításunkat, a „speciális kiállítások” kategóriájába lajstromozta.

A „Vadászati Világkiállítás, Budapest 1971” a nemzetközi vadászati kiállítások sorában az első, amely a hivatalosan elismert nemzetközi kiállítások listáján szerepel és a Világkiállítási rangot viseli.

A világ vadásztársadalmára nézve megtisztelő az a körülmény, hogy a vadászat témájából világkiállítási rangot viselő demonstrációra kerül sor 1971-ben. Magyarország nagy örömmel vállalja a házigazda szerepét és mindent megtesz annak érdekében, hogy a Világkiállítás szervezési, rendezési feltételeit a maximális lehetőségek határáig megteremtse.

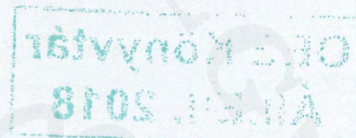
Szeretnénk, ha a Vadászati Világkiállítás átfogó képet adna a világ vadászatáról, a vadászat, vadgazdálkodás és sporthorgászat eredményeiről, szeretnénk, ha kicserélhetnénk tapasztalatainkat az egész világ vadászatának és vadvédelmének hasznára.

Igyekszünk a laikus érdeklődőknek olyan képet nyújtani, amelyből megértik erőfeszítésünket, törekvésünket, s így talán a semleges néző, vagy legfeljebb kíváncsi érdeklődő is a vad- és a természetvédelem lelkes támogatójává válhat.

A Kiállítás nemcsak a világ vadjainak trófeáit reprezentálja. Bemutatja a vadászat történetét, a művészet és a vadászat kapcsolatát, a vadgazdálkodást, a vadvédelmet, a vadász kultúrát, a sporthorgászatot, a turizmust. Ezen kívül a vadászat, a sporthorgászat s campingezés felszereléseinek, az ebtenyésztők, az ornitológusok és a lovassportok demonstrációja is.

Magyarországot vadászati hagyományai és a vadgazdálkodás terén elért eredmények készítették arra, hogy kezdeményezze e nagyszabású demonstrációt.

Magyarország történelmében nemcsak a humánus, a szabadságvágy, a más népekkel való őszinte barátságra törekvés vonul végig, igen messzire nyúlik vissza a vadászat hagyománya is. 1157-ben ólompecsés királyi bulla intézkedik arról, hogy a szarvasoknak szót létesítsenek. A XIII. században IV. Béla királynak már vadaskertjei is voltak. Mátyás király — akit a nép a mai napig az igazság képviselőjének tart — a legnagyobb vadász király volt. A XVI. századtól kezdve pedig már törvényeket hoztak vadvédelemről, tilalmi időkről, szabályozták a vadászat jogát.

A hagyományok ápolása, tisztelete, a kornak megfelelő törvények és gyakorlat alapján a magyar vadászat kulturáltsága magas fokon áll. Ezt nemcsak a világ országaiból hozzánk érkező vadászok és szakemberek állapítják meg, hanem világrekordok is bizonyítják.

Kis országunk „nagyhatalom” a vadászat területén. Itt esett a világon a legnagyobb pontszámú gímszarvasbika, dámbika és őzbak trófeája, de gazdag fácán, nyúl és vízivad állományunk is dicséri a magyar szakemberek munkáját. Tulajdonképpen ez a színvonal jelenti kezdeményezésünk erkölcsi hátterét. Ezt méltányolták a nemzetközi szervezetek, amikor a védnökséget vállalták és támogatnak bennünket.

Bízom abban, hogy a „Vadászati Világkiállítás, Budapest 1971” minden kedves látogatója részére híven mutatja a vadászat mai állapotát és bízom abban, hogy e demonstráció lendítő kerék lesz, amely előreviszi a vadászat, a természetvédelem ügyét, s közelebb hozza az embert a természethez.

Ebben a reményben köszöntöm kiadványunk igen tisztelt olvasóit, kedves vadásztársaimat.

OEE Könyvtár
Áll.Ell. 2018

ORSZAGOS ERDESZETI EGYESULET SZAKKÖNYVTÁRA	
K. néplétsz.	32/1004.
Év	szám
Székmal	száma
Lihe.	lvezés
Szék. csop.	

1866 / 1951

4/3

Földes László

Földes László miniszterhelyettes,
a „Vadászati Világkiállítás, Budapest 1971”
kormányfőmegbízottja

ORSZAGOS ERDESZETI EGYESULET
SZAKKÖNYVTÁRA

AZ ÖSMONDÁTÓL A VADÁSZTÖRVENYIG

A vadászati világkiállítás ügyét minden magyar vadász szívügyének tekinti. A magyar vadászok — és az illetékes felelős állami szervek is — jól tudják, hogy világrészek szigorú szeme előtt vizsgáznak. Nem mindegy, hogy milyen elismerést aratnak, szereznek maguknak a látogatók és a szakemberek előtt, hiszen a magyar vadászati kultúra Európa egyik legrégebb vadász kultúrája, amely ázsiai eredetével sajátos, egyedülálló helyet foglal el földrészünkön.

A magyarság ősközösségi társadalmi formában élő ősei — rokonaikkal együtt — valahol a Volga-könyök és az Urál hegység között a halászat mellett a vadászatot űzték — a fegyverre és az állatokra vonatkozó magyar szavak tanúsága szerint is: íj, ideg, nyíl, tegez; les, lő, róka, nyuszt, hermelin, mókus, nyúl, fajd, fogoly, lúd, hattyú és daru.

A magyarság egyik legszebb és legősibb eredetű mondája, a Csodaszarvas rege is vadásatról szól. A régi krónikák tanúsága szerint a maeotisi ingoványokban Ménrot fejedelem fiai, Hunor és Magor, úzóbe vettek egy felbukkant szarvasünnöt, s miközben a csoda-állatot kergették, ráakadtak Dulának, az alánok fejedelmének két leányára, akik éppen a kürt ünnepét ülték: elrabolták és nőülvették őket. Tőlük származnak a hunok és a magyarok. Egy másik eredet-monda, a Turul-monda, amely már az Árpádok idején is szájról szájra, majd nemzedékről nemzedékre járt — ugyancsak nagy vadász hagyományokra utal.

A jó vadász sólyom, héja, sas már az ősmagyaroknál is gazdája büszkesége volt. Betanítását nagy gonddal, hozzáértéssel végezték, s egymás vadászmadarát bíráló szemmel figyelték.

A sólyom-turul fajta vadászmadarak a pusztai ősvadászok életében — és természetesen gondolatvilágában is — nagy szerephez jutottak, nem csoda tehát, ha a származásmondákban gyakran egy-egy előkelő nemzetség őseként tűnnek fel.

A lovas nomád pásztor törzsekből álló magyarság tehát gyakran, szívesen és nagy hozzáértéssel vadászott. Vadászatukra általában a síkvidéki, lovas-üldözővadászat volt jellemző. Vadászfegyverük az íj és kelevéz volt. Minden bizonnyal használtak hajtókutyákat is. A solymászatot, agarászatot még Ázsiából ismerték. A honfoglaló és letelepült magyarság körében a vadászat egyre nagyobb szerephez jutott. Sportértéke is nőtt, s a Magyarországon megtelepedő külföldi — német és francia lovagok — vadászok magukkal hozták hazájuk vadász szokásait, s bekapcsolódtak az udvari vadászatokba. Az államalapítás idején elsősorban bölényre, őstulokra, vaddisznóra, szarvasra vadásztak. A solymászok varjúra, gémre, nemeskócsagra röptették madaraikat, a síkvidéken pedig róka, farkas és nyúl után futtatták az agarakat.

Az Árpád-házi királyok alatt a vadászat — csakúgy, mint szerte Európában — a nemesség előjoga volt, s hogy mennyire fontos jog, azt mi sem bizonyítja jobban, mint hogy amikor II. András király 1222-ben a nevezetes (a Magna Chartához hasonlított) Aranybullában a köznemesség és a királyi szabadok jogait biztosítja, kénytelen a vadászatról is rendelkezni. Egyházi személyek csak ölyvvel (héja) és karujjal (karvaly) solymászhatnak, nemes ragadozót nem tarthatnak — mondja ki többek között. Tiltják a rendelkezések, hogy a vadászatokon a termésben és veteményesekben kárt tegyenek.

Az Árpád-ház kihalása után az Anjou királyok és Zsigmond alatt a vadászat jelentősége, ha lehet, csak megnövekedett. Hunyadi Mátyás, a nagy reneszánsz uralkodó szenvedélyes lovas és vadász volt. Az udvari pompa emelésére hatalmas királyi erdőségeiben fényes vadászatokat rendezett. A királyi uradalmakban kiépíthették a szükséges vadász-erdész szervezetet és ezeknek egyes helyein voltak a királyok megszokott, kedvenc vadászóhelyei és vadaskertjei. A vadászati jog ugyan privilégium volt, de nemcsak a magyar főnemesek vadásztak ebben a korban, hanem szinte minden főúr tartott jobbágyvadászokat, akik kötelesek voltak évente meghatározott mennyiségű vadat beszoigáltatni a konyhára. A kisebb kúriákban rendszerint tartottak egy-két kopót

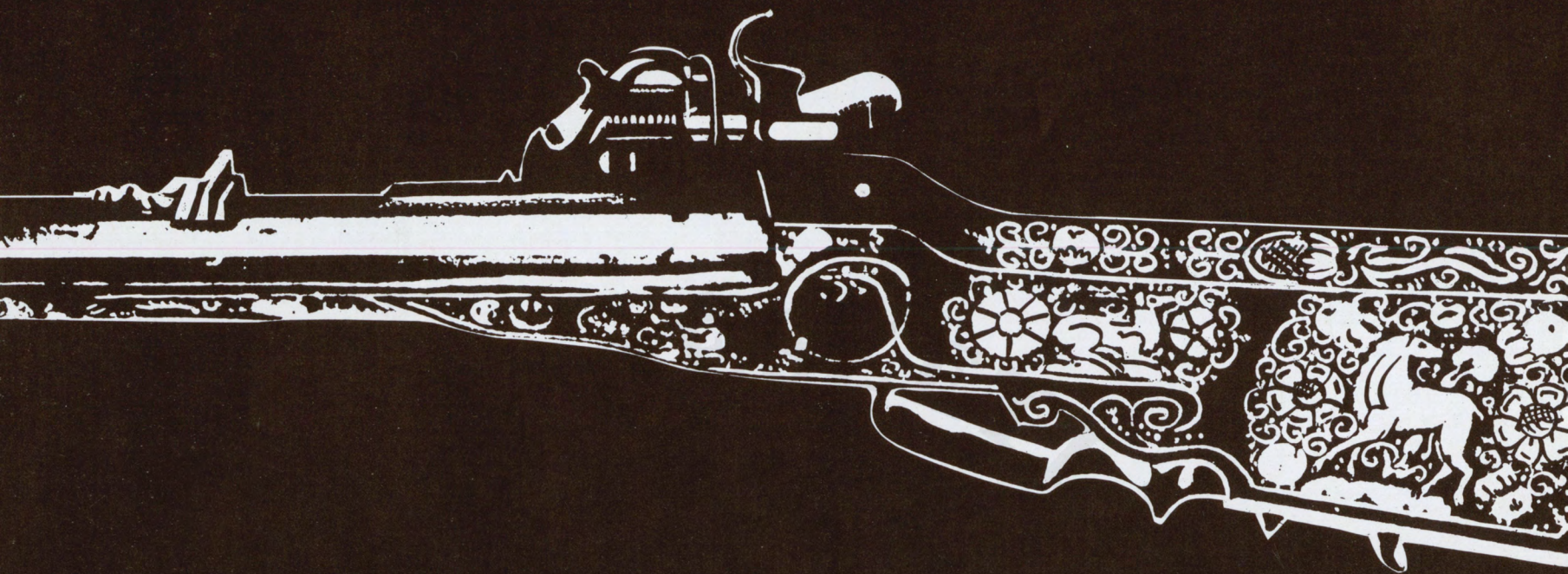
Budai kőfaragvány (XII. század)

vagy agarat a vidék jellege szerint, s tanítottak néhány vadászmadarat is. A csalsíppal való fürj és császármadár vadászatot, a hálós vadászatot szerte az országban alkalmazták. A vadászat módjaiban, elterjedtségében és hasznosságában soha nem látott magaslatokat ért el. Az Európában egyedülállónak mondható vadászati kultúra a vadgazdálkodásban is megmutatkozott. A vadfajok száma betelepítésekkel gyarapodott. A fácán országosan elterjedt, ha igen ritka és nagyrabecsült madár volt is. A dámvad is meglehetősen elterjedt a középkori Magyarországon.

A mohácsi vész (1526) után vadászati szempontból is sajátos helyzet alakult ki az országban. A török által megszállt területeken nem bontakozott ki különösebb vadászati kultúra. A nyugati országrészben viszont, ahol Habsburg Ferdinánd, majd utódai uralkodtak, nagy volt az osztrák vadászskultúra hatása. Elterjedtek

a fényes, nagyméretű, hálós-terelő — sportérték szempontjából igen alacsony szintű — vadászatok, ahol az egyre tökéletesebb puskákat használó vadász elé terelték a vadat, s gyerekjáték volt meglőni azt.

A magyar vadászati kultúra eredeti formájában leginkább az erdélyi fejedelemségben maradt fenn. A jó sólymokat, vadászebeket, lovakat, s a szép vadászfegyvereket itt igen nagyra becsülték. De megbecsülték a fejedelemségből származó vadászállatokat a portánál is. És a törököktől nagyban függő Erdély nem egy esetben annak köszönhetette függetlenségét, illetve fennmaradását, hogy ügyes követei egy-két jól tanított kerecsennyel, vagy kopóval puhígtatták az illetékes pasák, vagy vezérek szívét. Az erdélyi fejedelmek egyébként Báthory Istvántól Bethlen Gáboron át egészen Apafi Mihályig lelkes vadászok voltak.

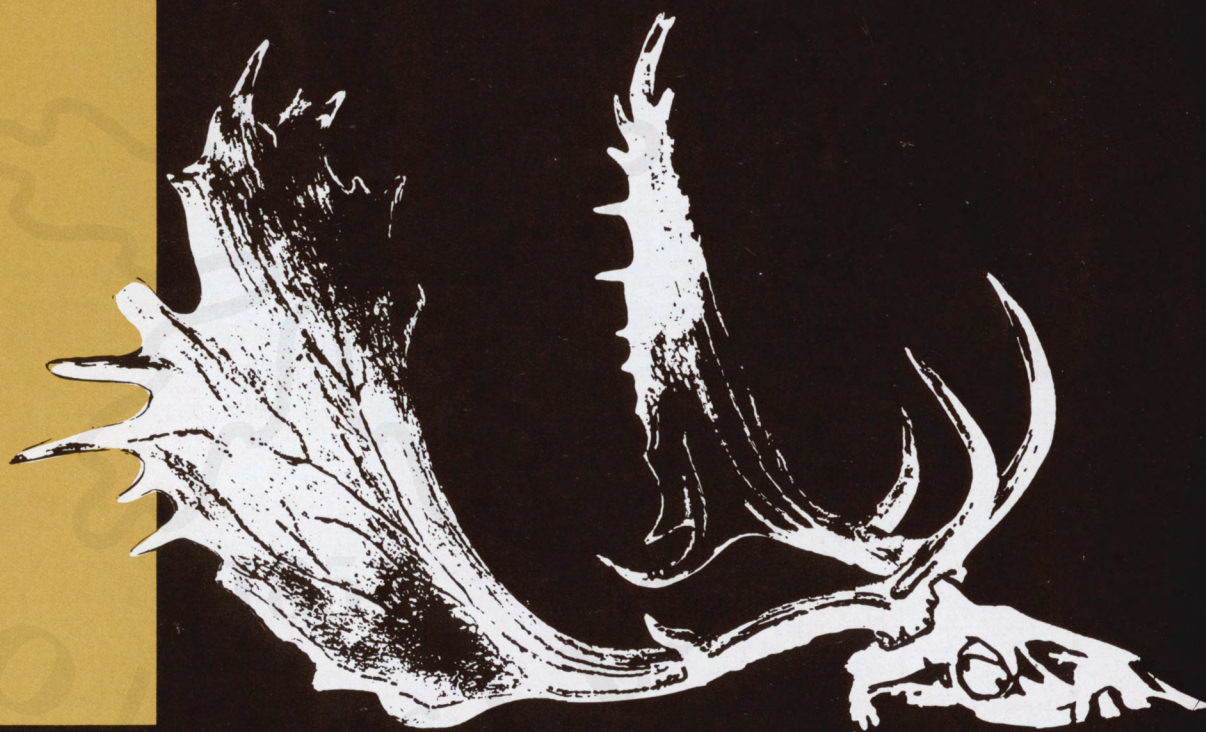
Az 1848-as jobbágyfelszabadítás gyökeres fordulatot hozott, mint szerte Európában, Magyarországon is visszaesett a vadászat, boldog, boldogtalan puskázta a vadat.

A vadászati kultúra sorvadása, a vadász-erkölcs rohamos esése, a vadállomány csökkenése, az állami és kisbirtokokon, a vadászat és a vadászati jog rendezését sürgették. Ennek jegyében született meg előbb az 1872-es, majd az 1883-as vadászati törvény.

Az 1883-as törvény ismét fordulópontot jelentett a magyar vadászatban. Rendeződött a vadászati jog, a tulajdon és bérleti viszonyok. E törvény megszületése után fokozatosan gyarapodott a magyar apróvad, javult a szarvasállomány minősége, nőtt az őzállomány: mindez már a rendezett vadgazdálkodásra utal.

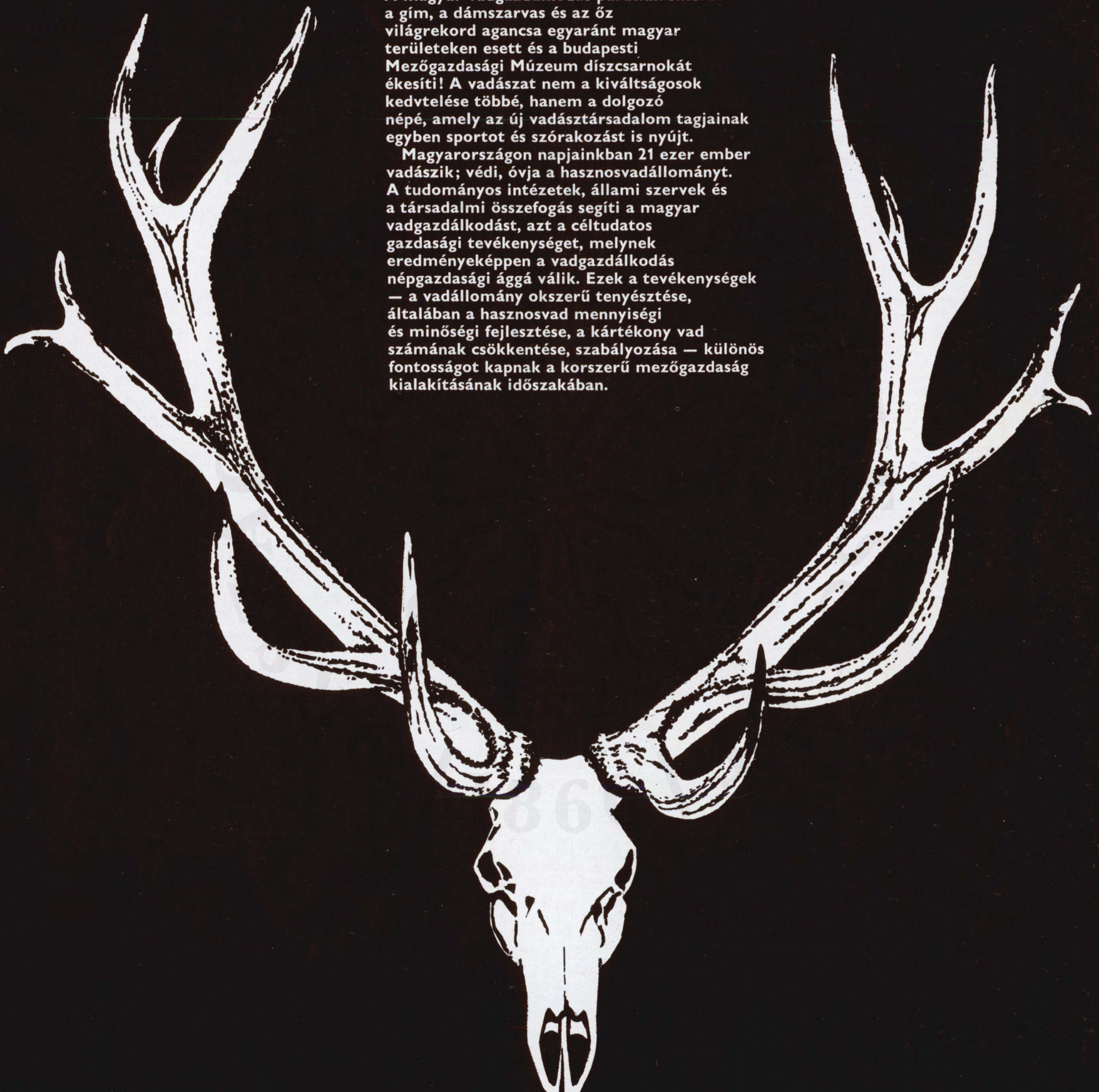
ÚJ VADÁSZTÁRSADALOM

A második világháború mérhetetlen pusztítást okozott a vadállományban. A felszabadulás után a vadállomány megmentése és fejlesztése érdekében a kormányzat erőteljes vadgazdálkodási intézkedéseket hozott. Egyes fajokat részleges, másokat teljes védelem alá helyeztek, s így elérték, hogy a magyar nagyvadállomány az 1950-es évekre mennyiségileg szépen felfejlődött. A sajátos termelési viszonyokat figyelembe véve, olyan korszerű vadgazdálkodási módszereket vezettek be, mint a „táji szarvas- és őztenyésztés”.

A magyar vadgazdálkodás helyességét igazolja: az állami területeken elejtett és a Trófea Bíráló Bizottság által lemerített szarvasagancsok átlag 30 százaléka díjazott! A magyar vadgazdálkodás páratlan sikere: a gím, a dámszarvas és az őz világrekord agancsa egyaránt magyar területeken esett és a budapesti Mezőgazdasági Múzeum díszcsarnokát ékesíti! A vadászat nem a kiváltságosok kedvtelése többé, hanem a dolgozó népé, amely az új vadásztársadalom tagjainak egyben sportot és szórakozást is nyújt.

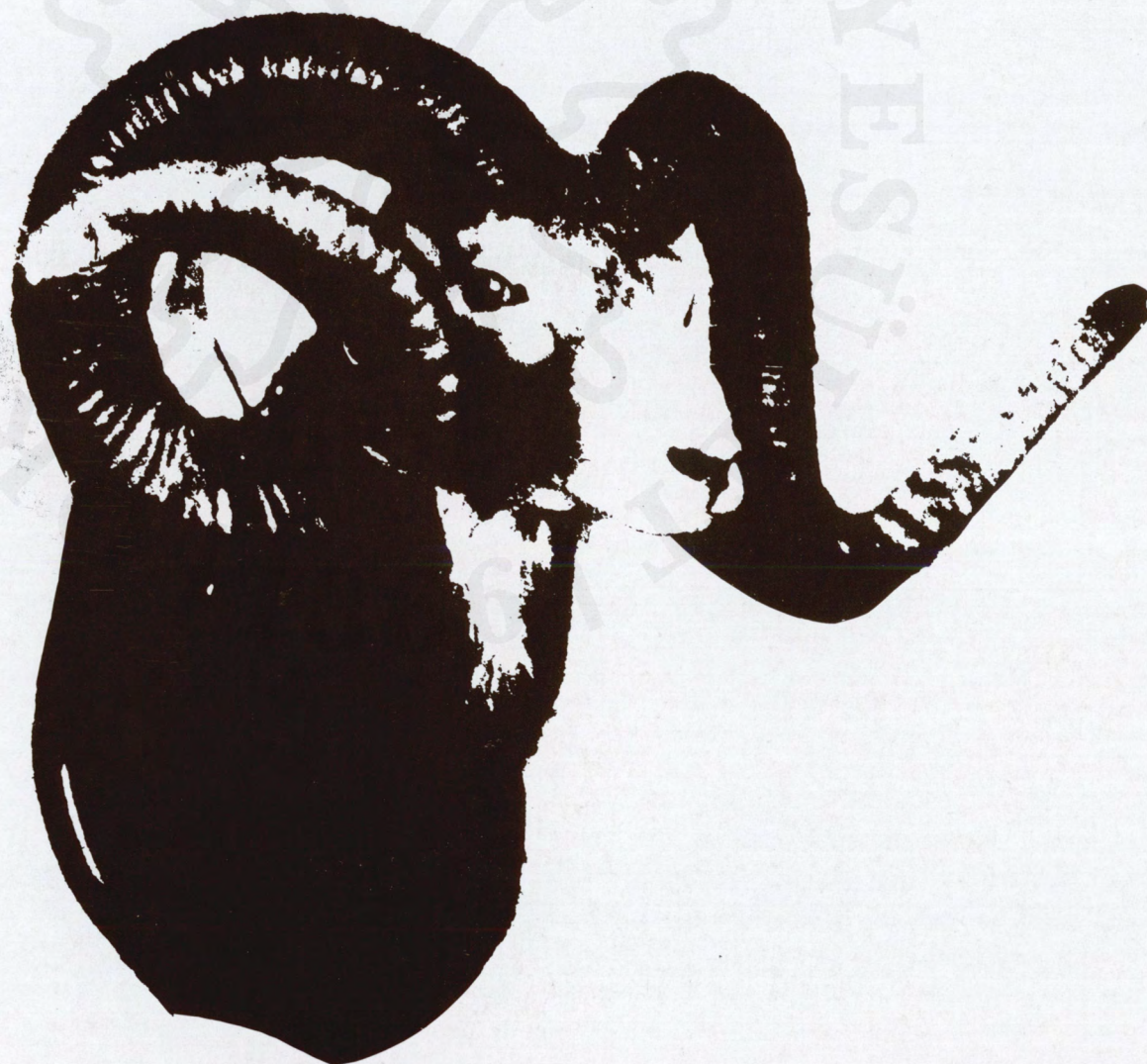
Magyarországon napjainkban 21 ezer ember vadászik; védi, óvja a hasznosvadállományt. A tudományos intézetek, állami szervek és a társadalmi összefogás segíti a magyar vadgazdálkodást, azt a céltudatos gazdasági tevékenységet, melynek eredményeképpen a vadgazdálkodás népgazdasági ággá válik. Ezek a tevékenységek — a vadállomány okszerű tenyésztése, általában a hasznosvad mennyiségi és minőségi fejlesztése, a kártékony vad számának csökkentése, szabályozása — különös fontosságot kapnak a korszerű mezőgazdaság kialakításának időszakában.

Magyarországon a több ezer hektáros mezőgazdasági nagyüzemekben a nagy táblákon jó menedéket talál a vad, különösen, ha óvják és védik: a munkák idején riasztják, a növényvédelemnél számolnak életfeltételeivel. A magyar vadgazdálkodás jól példázza a tudományosan megalapozott, törvénnyel helyesen szabályozott, és a szakmai hozzáértés magas színvonaláról tanúskodó vadgazdálkodás irányítását és módját. A vad hasznosítására irányuló valamennyi tevékenységet a magyar vadgazdálkodás táji alapokon oldja majd meg, figyelembe veszi a természetes élőhely adottságait és az intenzív gazdálkodás követelményeit egyaránt.

Magyarország erdőterülete a huszonöt évvel ezelőtti 12,1%-ról 16%-ra nőtt, s ez is kedvez a vadállomány gyarapodásának.

A vadgazdálkodás számon tartja, minősíti az állományt. A közel kétezer dámvadnál és kis híján háromezer mufflonnál a cél a szaporítás, a 150 000-nél több

őzállomány minőségét javítják a jövőben a csökkentéssel is.

Sikerült — a mesterséges tenyésztést is a gazdálkodás szolgálatába állítva — elérni a háború előtti fácánállományt.

A fogoly is meghaladta már a félmilliós számot, de még így sem érte el a háború előtti népességének felét. A nyúl viszont — bár élve és elejtve egyaránt nagy

menyiségben exportálja az ország — úgy szaporodik, hogy a vadgazdálkodás irányítói kénytelenek — főként a gyümölcs és szőlők által hasznosított területeken — gyéríteni számukat.

A magyar vadászat szakmai feltételei már kialakultak, s így az új vadásztársadalom „szalonképesé” vált a világon.

A magyar vadászok szakmai felkészültsége

és vadászetikai színvonala igen magas. Ezt állapították meg az évről évre megrendezésre kerülő Országos Vadásznapiak hozzáértő, nemzetközi tekintélyű külföldi vendégei is.

Az ország vadászatra alkalmas területének 82%-a a vadásztársaságok 21 ezer tagjának bérletét képezi, 18%-án pedig az állami szervek folytatnak vadgazdálkodást.

MAGYARORSZÁG VADÁSZPARADICSOM

A múlt század utolsó évtizedeiben a Magyarország jó részét kitevő Alföldön a folyók szabályozásával és mocsarak lecsapolásával nagy változás ment végbe: az árterek és mocsaras helyek kiváló termőföldre és kiváltképpen az apróvad nagyszerű életterévé váltak. Ezzel együtt járt a korszerű vadászati törvény alapján teremtetett lehetőségek között a belterjes vadgazdálkodás bevezetése, annál is inkább, mert a javuló közlekedési és szállítási viszonyok között a vadászat sportszerűségének fenntartása mellett jövedelmező termelési ággá is fejlődött.

A nagy, jól megrendezett vadászatokon ezerszámra elejtett vad húsa keresett világpiaci cikké vált, nemkülönben az élő tenyészvad, amelyet Magyarország

évtizedek óta nagy mennyiségben exportál vérfelfrissítés és telepítés céljára sok európai országba, de tengerentúlra is. A Kanadában és az USA-ban megtelepített, Magyarországról származó foglyot ma is „Hungarian Partridge”-nek nevezik.

Nem véletlen, hogy a világpiacon ilyen kedvelt a Magyarországról származó élő- és löttvad, mert kontinentális klimatikus viszonyaink között a magyar vad betegségekkel szemben különösen ellenálló, erőteljes fejlettségű és nagyon ízletes húsu.

A magyar vad ízletes húsának dicséretét Pablo Neruda, a világhírű chilei költő Magyarországról szóló, M. A. Asturias Nobel-díjas guatemalai költővel közösen írt könyvében így zengi:

„...csupa dallam, mennyei, égi, leírhatatlan!
...visszautaztat minket a párlatos tavaszhoz, s az asztalnál visszahódítjuk a már lepecsételt titkoknak, időtlen emlékeknek hitt ősi ízeket. Ide, ide szarvasok és gazellák az Aranyszarvasból (Budapest egyik legkitűnőbb vadvendéglője — a szerk.), a vaddisznók és vadmalacok, erdei galambfiókák, gyönyörű kis bestiák, akiket elejtett a vadász jól célzó csöve.

Jöjjenek és keveredjenek itt érmekké, gulyásokká, áfonyaágyra emelt, kemencében sült szeletekké! Jöjjön a fácán, melyet itt ettünk délben: vesse le ötszínű ünneplőjét a madár, hozza nekünk tömörre préselt teste ajándékát, lázadó illatát.

És mikor minden, mikor mindez az adomány itt nyüzsg az asztal fölött, légi és földi világban, jöjjön — flaskában az egri medoc, meg a bikavér, jöjjenek a rubinnal teli tornyocskák!”

Már a középkor magyar vadásza is a sárga vizslával vadászott. Ezt a speciális magyar vadászkutya fajtát sikerült a mai napig fenntartani és évtizedes nemesítéssel, kiváló orrú, vadelhozásra és csapázásra nagyon hajlamos „mindenes vizslává” fejleszteni, amely sok országban nagy kedveltségnek örvend.

Magyarország kiváló klimatikus és talajtani adottságait céltudatosan kihasználva a magyar vadászok és vadgazdák immár fél évszázad óta a vadállományt világhírűvé fejlesztették. Mégpedig nemcsak az apróvad mennyiségét, hanem éppen úgy a nagyvad trófeáinak minőségét is!

Nem véletlen, hanem évtizedeken át tartó szakszerű és céltudatos vadgazdálkodás, állományszabályozás, selejtezés, a vad életviszonyai tervszerű javításának eredménye az, hogy országunk ma már a gímszarvas, a dámszarvas és az őz világrekord trófeáival büszkélkedhet. De nemcsak a kiugró rekord trófeák a vadállomány igazi fokmérői, hanem valójában azok szinte páratlanul magas átlagminősége. A világ egy országa sem produkál ezekből a vadfajokból annyi kiváló, nemzetközi bírálati képletek szerint díjazott érmes agancsot, mint éppen Magyarország! Az utóbbi években a trófeák minősége a II. világháború

előtti színvonalnak már sokszorosára emelkedett, amit legjobban példáz az, hogy míg az 1930-as és 1940-es években Magyarországon évente mindössze legfeljebb 4–5 „aranyérmes” szarvasbikát és őzbakot lőttek, addig a legutóbbi években már rendszeresen évente 40–50 aranyérmes agancsot hordozó szarvasbikát és őzbakot ejtenek el, a díjas — tehát kapitálisnak mondható évenként lőtt bikák és bakok száma pedig meghaladja a vadfajonkénti 200-as számot.

A magyar apróvadállomány már a két világháború között világhírnévre tett szert, vadászterületei között voltak olyanok, amelyeken 11 851 nyulat, 10 723 fácánt, 14 989 foglyot lőttek, s akadtak vadásznapok, mikor vadászonként 5–600 kakas esett. Pusztaszer például szinte a világ legjobb nyulas területe volt. Tatát vízivad, a hortobágyi pusztát pedig a libavadászat eldorádójaként ismerték. Ma is évente több százezer darab apróvadat zsákmányolnak a vadászok.

Nem csodálkozhatunk tehát azon, hogy a külföld vadászainak szemében Magyarország különleges vadászparadicsomnak számított és számít ma is.

Messze idegenből, igen sokan tengerentúlról is örömmel jöttek hozzánk vadászni, nemcsak a két világháború között, hanem már a század elején is.

A II. világháború után ismét sikerült a magyar vadállományt a régi szintre fejleszteni, sőt azt még túlszárnyalni a trófeás vad vonatkozásában, úgyhogy ismét lehetőséget adhattunk a külföld sportvadászainak arra, hogy országunkban hódolhassanak kedvelt sportjuknak. Ma már évente tíz ország mintegy 1000 vadásza látogat el hazánkba.

De nemcsak a magyar vad kiváló trófeái és mennyisége hozza ide a vadászokat és növeli évről évre vendégeink táborát, hanem a magas színvonalú vadászati kultúra közepette jól megszervezett és lebonyolított vadászatok, a minden igényt kielégítő vadászkastélyokban és vadászházakban való elhelyezés is, távol a mindennapi élet forgatagától, ahol a kedves magyar vendégszeretet mellett az idegen országból jött vendég vadászat közben pihenést is talál.

De mindezen túl a vadászat így viszi jelentősen előre a népek közötti megértést és kölcsönös megbecsülést is!

KITTENBERGER, NÁDLER SZÉCHENYI

A magyar vadászok nem egy nevezetes — nyugodtan mondhatjuk — világhírű vadásszal büszkélkedhetnek. Legjelentősebbjeink életútja világszerte ismert, a magyar vadászat, vadgazdálkodás jó hírnevét ők nagyban öregbítették.

KITTENBERGER KÁLMÁN 1881–1958

Fiatalon, egy kis magyar faluban tanítóskodott; 1902-ben indult útnak először Afrikába — s összesen hatszor járt a távoli földrészen.

Bejárta Kelet-Afrika számos vidékét, járt a Viktória-tónál, Kongóban, Ugandában, a Kilima-Ndzsárónál, s a Vörös-tenger nyugati partjain. Útjairól több mint hatvanezer példányból álló, fajokban is gazdag anyagot küldött a Magyar Nemzeti Múzeumnak. A hatalmas gyűjtemény 3000 állatfajt tartalmazott; ebből 40-et róla neveztek el.

Kittenberger nemcsak kiváló vadász, hanem nagyszerű megfigyelő is volt. Az afrikai kontinens keleti és középkeleti vidékeinek és gyűjtőútjának tapasztalatai alapján megrajzolta azokat a roppant változásokat — és ez könyveinek fő érdekessége —, amelyek 1900–1930-ig Afrika életében, elsősorban persze vadászati viszonyaiban végbementek. „Vadász- és gyűjtőúton Kelet-Afrikában” című könyvét angol és francia nyelven is kiadták. Sikeres művei még: „A megváltozott Afrika”, „Kelet-Afrika vadonjaiban”, „A Kilima-Ndzsárótól Nagymarosig.”

Szerkesztője és kiadó-tulajdonosa volt egy időben a „Nimród” nevű magyar vadászújságnak.

NÁDLER HERBERT 1883–1951

Már fiatal korában ismerkedett meg a vadászat alapjaival. Vadászati érdeklődése alapján elméletileg és gyakorlatilag képezte magát és vált kiváló szakemberré. Érdeklődése a vadászati szakirodalom felé fordult, és ennek hivatott művelőjévé vált.

Vadászati célokra, elsősorban kitorékvadászatra tacsikót tenyésztett, és tacsikótenyésztete széles körben ismert volt. Tacsikóit szívesen vásárolták.

Az egész országban utazott és vadászott. Széles körű szakirodalmi munkásságát számos cikk és három könyv jelzi. Első könyve: „Cserkészeten és lesen Nagymagyarországon” 1926-ban jelent meg. 1937-ben került kiadásra második könyve, a „Vadásznapok, vadászévek”. Ez a könyv volt számára a legkedvesebb. Vezérfonala a természet szeretete volt. Harmadik könyve: „Keleti- és Déli-Kárpátokban” címmel jelent meg.

1925-ig a trófeabírálati eljárásra hivatalos képlet nem volt. A trófeák értékelését, bírálatát szabadon és ezért sokszor szubjektív alapon végezték. Nádler Herbert a budapesti 10. agancskiállítás után a 20-as évek közepén kidolgozta hosszas értékelési és számítási munkák után az úgynevezett Nádler-képletet. Addig mért és számolt, amíg az egyes adatok közötti egyensúlyt meg nem találta, és ezt a Nádler-képletben nem rögzítette. A későbbiek során valamennyi magyarországi vadfaj trófeájára kidolgozott bírálati eljárást. E vonatkozásban munkássága alapvető volt. Tulajdonképpen első volt az értékelése a trófeabírálati eljárások között. A Nádler-féle képleteket mindenütt elismerték és bevezették.

Az egész vadászvilággal kapcsolatban volt, számos vadászati szervezetnek tagjaként. Ügyvezető alelnöke volt a Magyar Vadászati Védegyletnek. Tanácsadója a földművelésügyi miniszternek vadászati kérdésekben. Aktívan közreműködött

a vadászati és trófeakiállítások szervezésénél. 1929-től 1948-ig a Fővárosi Állat- és Növénykert igazgatója volt. A „Természet” című folyóiratot szerkesztette 1930–44-ig. Nádler Herbert felmérhetetlenül sokat adott a magyar vadgazdálkodásnak, fáradhatatlanul munkálkodott természeti kincseink megőrzésén, gyarapításán.

SZÉCHENYI ZSIGMOND 1898–1967

Széchenyi Ferenc (irodalompártoló magyar főúr, az Országos Széchényi Könyvtár és a Magyar Nemzeti Múzeum alapítója) dédunokája, 1898-ban született. Münchenben és Cambridge-ben végzett agráregyetemet. Mint magáról írja egyik könyvében: életének vezérlő csillaga mindig a vadászat volt. Nemcsak sportból, szórakozásból vadászott, hanem tudományos felkészültséggel, a vadászat minden ágában széles körű tudással foglalkozott vaddal, vadászattal. Egyik szenvedélye volt a vadászati irodalom gyűjtése, és élete folyamán nagy értékű, szinte hiánytalan magyar, német, angol és francia nyelvű vadászati könyvtárt gyűjtött össze.

Több vadász- és állatgyűjtő expedíciót szervezett Afrika különböző részébe, Indiába, Alaszkába. Neve már ekkor ismertté vált számos ország vadászköreiből.

1930-ban jelent meg első könyve, a „Csui!”, amelyben egyik afrikai vadászexpedíciójának naplóját adja közzé. Már első könyvének olyan sikere volt, hogy ezután szinte sorozatosan írja le vadász- és útiélményeit „Nahar”, „Hengergő homok”, „Elefántország”, „Alaszkában vadásztam” című műveiben, amelyek mindegyike hazai kiadásban is százezernél több példányszámot ért el napjainkig. Ezek közül a művek közül néhányat már abban az időben is kiadtak német és angol nyelven.

1947-től 1950-ig az Erdőközpont vadászati felügyelője, és ebben a minőségben állítja össze „A szarvas selejtezése” című munkáját, amely elméleti felkészültséggel párosul, nagy gyakorlati tudásáról tesz tanúságot, és ma is hézagpótló vezérfonal vadgazdáink és vadászaink kezében.

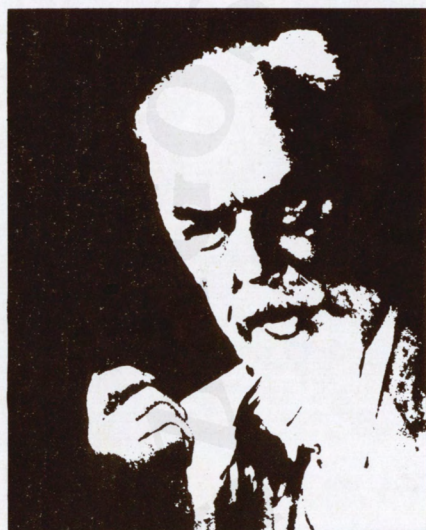
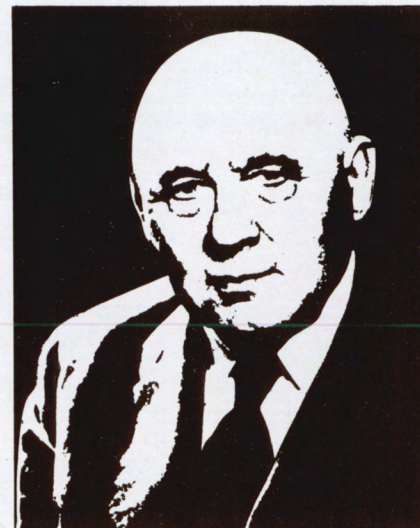
1950-től 1955-ig a Mezőgazdasági Múzeum és a Keszthelyi Helikon Könyvtár munkatársa, 1955-től pedig írói és bibliográfiai munkássággal foglalkozik.

A vadászatról azonban még élete alkonyán sem mondott le: 1960-ban részt vett a Budapesti Nemzeti Múzeum elpusztult Afrika-gyűjteménye pótlására indított expedícióban, sőt 1964-ben — 66 éves korában! — is nekivágott Afrikának és gazdag anyagot gyűjtött.

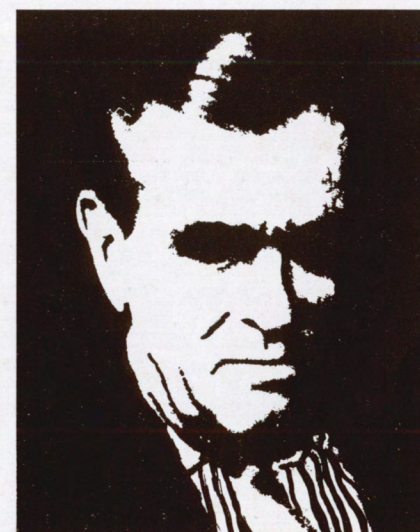
Élete utolsó éveiben írta meg hazai, évtizedeken át gyűjtött vadásztapasztalatai összefoglalását, „Ahogy elkezdődött” és „Ünnepnapok” című könyveiben, végül már posthumus kiadásban utolsó afrikai útjának beszámolóját, a „Denaturált Afriká”-t.

Széles körű irodalmi munkássága és műveinek sok idegen nyelvű kiadása révén a világszerte ismert vadászok közé tartozik.

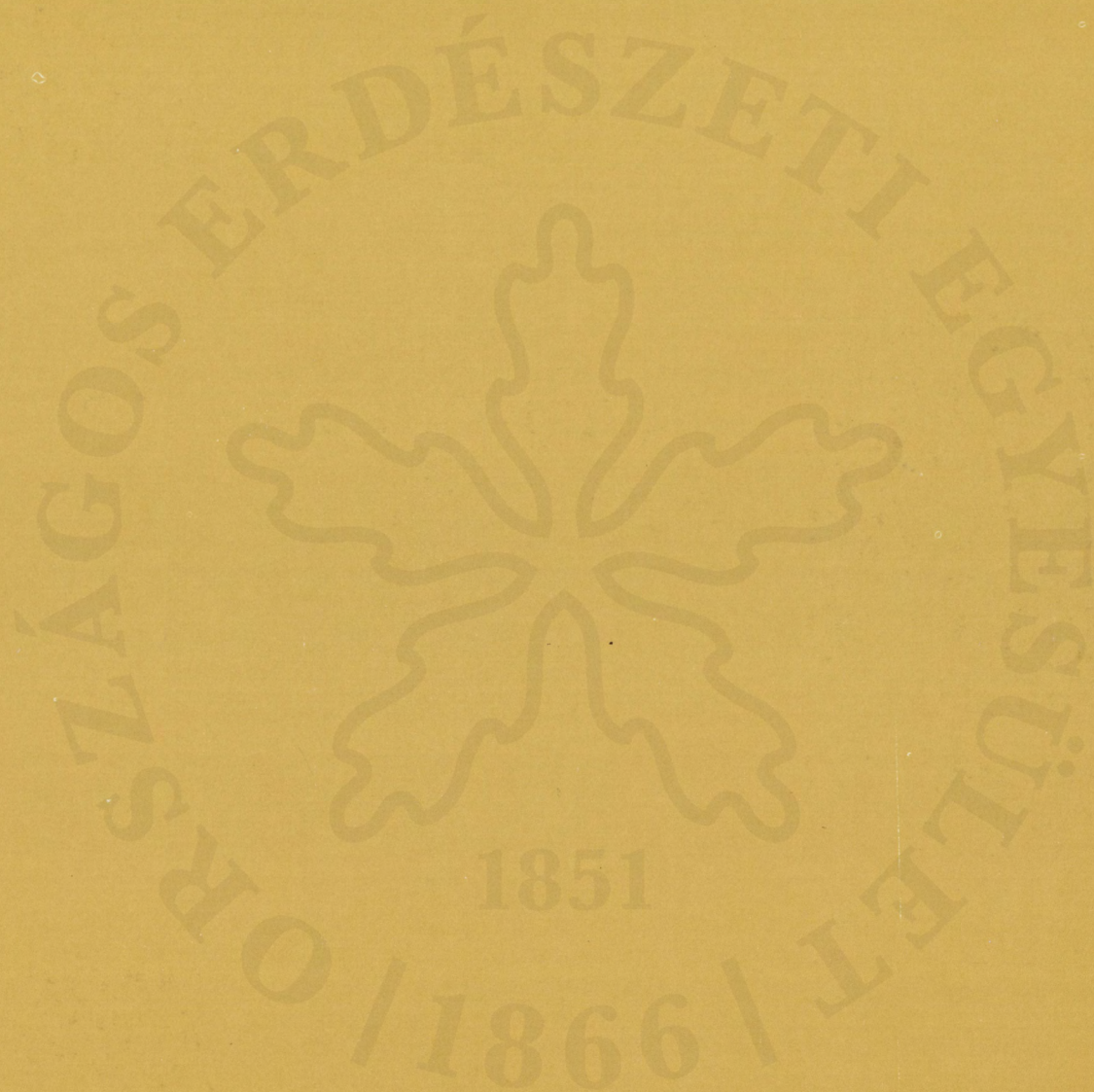
KITTENBERGER KÁLMÁN
1881-1958

NÁDLER HERBERT
1883-1951

SZÉCHENYI ZSIGMOND
1898-1967

VADÁSZAT A MŰVÉSZETBEN

A magyar művészetben szinte a kezdet kezdetétől jelentős helyet foglalt el a vadászatábrázolás, és ezen nincs semmi csodálnivaló: a honfoglaló magyarok műveltsége, hitvilága, sőt még kézműveseinek munkája is szorosan összefüggött a vadászattal.

Az nem véletlen, hogy a népvándorlás korának szinte minden jelentősebb — fennmaradt — lelete vadat, vadászokat ábrázol, a vadászból meríti témáját. Annak a honfoglaláskori, feltehetően magyar ötvösműnek kürtveretén például, amelyet Csernyigovban találtak, két vadász látható íjjal, tegezettel. A művész „rendkívüli, csodálatos” vadászatot ábrázol, melyen a kilőtt nyilak eltörnek a levegőben, vagy visszafordulnak a vadászok felé... A XIV. századbéli „Képes Krónika” rajzain is csodálatos szarvasok, izgalmas vadászatok elevenednek meg. A legendás Lehel-kürtre szarvasvadászatot faragott a mester. A budapesti Nemzeti Múzeum őriz egy padlótéglát a XV. századból, középkori magyar solymász képével. Nemrégiben találtak Rakamazon (Szabolcs megyében) egy női sírban két gyönyörű korongot turulokkal, a nagyszentmiklósi leletben pedig — 23 színarany edényre bukkantak itt 1790-ben — két korsón is ismétlődik a rakamazihoz nagyjából hasonlóan megfogalmazott sas- vagy turulábrázolás. A kincs nagy része az Árpádok kincstárából való magyar munka...

Áttört korong (XIII. század)

Amikor a középkor folyamán címereket kezdtek használni, a neves magyar nemzetségek címerképeiben is feltűnnek az egykori állatmesék s a vadászatok hősei: a turul, a farkas, az oroszlán...

A vadászábrázolás mindmáig a magyar népművészet alkotásaiban él a legelevenebben. Ezekkel az ábrázolásokkal a népmesékben, népdalokban, a népi díszítőművészet különböző területein, főleg a dunántúli pásztorfaragásokban találkozhatunk. Az erdő sokféle vadja, s a vadász alakja főként a népi díszítőművészetben bukkan elő gyakran. Elvértve még a fazekasok munkáin, a rábaközi hímzés egyes régi darabjain, bőrtarisnyákon, a somhegyi üveg munkákon, sőt egy-egy hímestojás rajzon is előfordulnak, ábrázolásuk igazi területe azonban pásztorok faragta fa- és szarutárgy díszítése.

Ezeknek a népi vadászábrázolásoknak legjellemzőbb vonása talán az, hogy nem csupán a természet utánzásai. A pásztor faragás közben elsősorban saját képzeletét követi. Még önmagát sem utánozza, ezért nem ismételi. Mindig újat teremt. Tárgyaira ráfaragja az erdész, a vadász alakját, amint puskásan járja az erdőt, vagy a vadra céloz. Ott van rendszerint a kutya is, szaglássza a nyomot, úzi a vadat. Az alakok ruhája hűen tükrözi társadalmi osztályuknak megfelelő viseletüket. Betyárok is, vadászok is puskát hordanak. Ám a betyárokat lobogó gatyákban, a vadászokat pedig „úri viseletben: nadrágban” ábrázolják.

A pásztorfaragások főleg a magyar vadászat múltját örökítik meg, ám nélkülük a jelen eredményeit sem láthatnánk igazán.

Mint művészeti alkotások pedig örök emberi értékeket hordoznak magukon, s a magyar nép művészi tehetségét, alkotó erejét hirdetik.

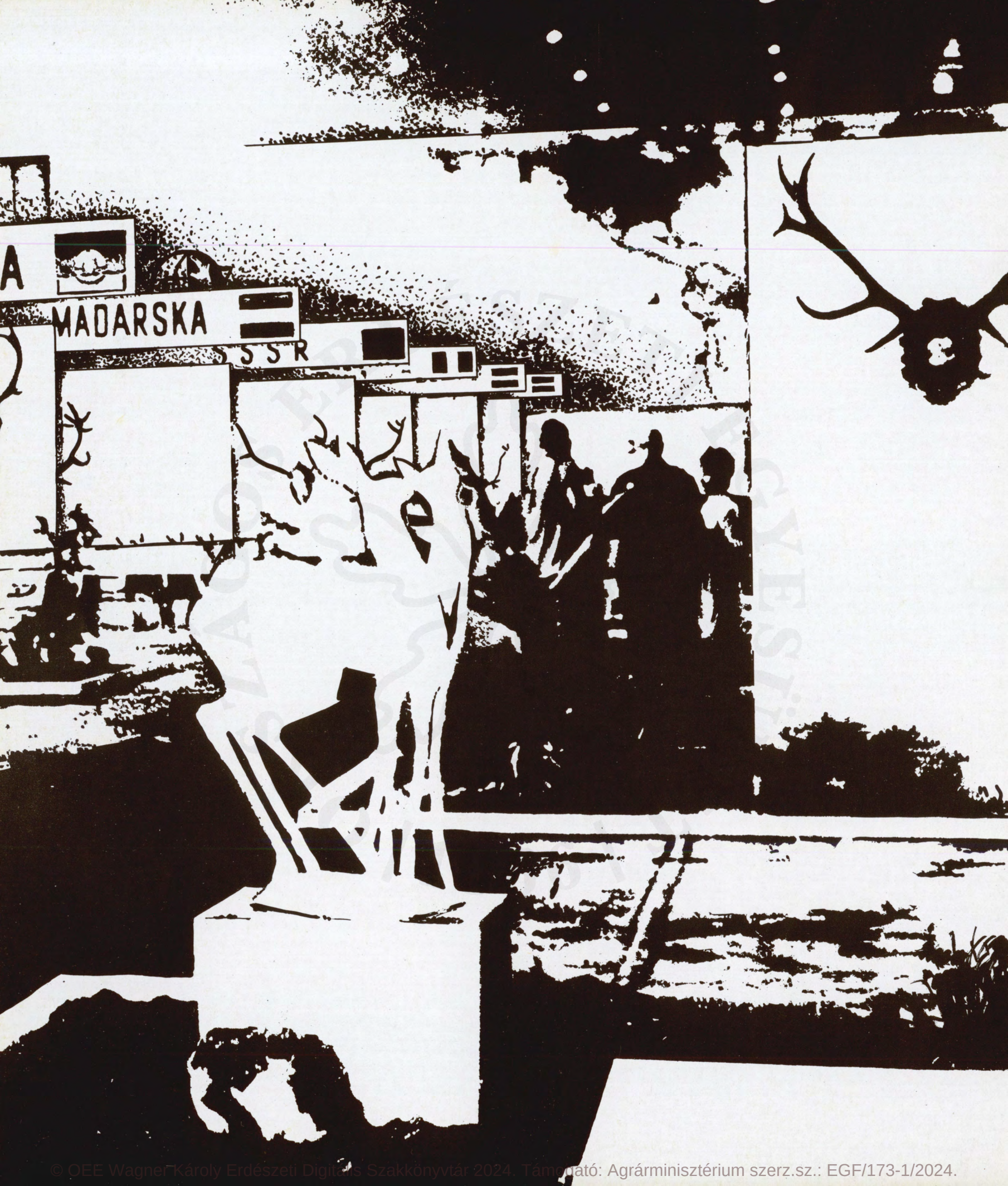

Szarvast lövő vadász Kánthor Benedek címerében

Tűzokvadászat (egykorú festmény)

MAGYARORSZÁG MINDIG OTT VOLT....

Nagy hagyományai vannak a vadászati kiállításoknak is Magyarországon; 1971-ben lesz 90 esztendeje, hogy az országban megrendezték az első trófea-kiállítást. Ez volt a világon az első olyan kiállítás, ahol a trófeák összevetését meghatározott képlet alapján végezték. (Addig szerte a világon csak szubjektív rangsort állítottak fel.)

Az első nemzetközi vadászati kiállításon — 1910-ben Bécsben — részt vett Magyarország is. Ezen a kiállításon nagy sikert aratott a magyar pavilon jó rendezésével, hatalmas és kiváló minőségű trófeatömegével, vadásztörténeti bemutatójával.

Az I. világháború után először 1930-ban, Lipcsében tartottak nemzetközi vadászkiállítást, melyen Magyarország nagyszerű trófeáival ismét elvitte a pálmát. Magyar szarvastrófea lett a világrekorder! Nemzetközi kiállításon egyébként itt alkalmazták először a magyar Nádler Herbert által szerkesztett szarvasagancs bírálati képletet, amely alapja lett minden további képletnek, s módosított változata ma is érvényben van. A mufflon, vadkanagyar és dāmtrófeákat ugyancsak magyar képlet alapján bírálták. Magyarország az 1930-as kiállításon a következő trófeákat mutatta be: 78 szarvasagancs (ebből 35 arany, 25 ezüst, 5 bronz érmet kapott), három vadaskerti szarvasagancs, 18 dām lapát (ebből 11 arany, három ezüst), 192 őzagancs (ebből 14 arany, 23 ezüst, 48 bronz), nyolc muffloncsiga (ebből 3 ezüst, 1 bronz), 37 zergekampó (ebből 10 arany, 2 ezüst, 7 bronz), 20 vadkanagyar (ebből 3 arany, 5 ezüst, 10 bronz).

Az 1937-es berlini nemzetközi kiállításon ugyancsak ott volt Magyarország. Ez a kiállítás méreteiben a bécsi kiállítást is

felülmúlta. Trófeabemutatói, történeti bemutatói, vadászbemutatói, valamint a versenyek; solymászati, vadászati statisztikai kiállításai szenzációs megoldásban mutatták be a vadászatot. Új kiállítási ággént jelentkezett az ornitológia, a vadászati jog, a vadászati szervezet, valamint a vad fajokéti bemutatása és a fényképezés — jelezve, hogy a vadászat és a zoológiai tudomány egyre inkább közelednek egymáshoz, s a modern vadászat több mint egyszerű sport.

A trófeabíráló bizottságban magyar bírók szerepeltek. Magyarország vadásztörténettel, trófeákkal, statisztikai résszel jelentkezett. A „Vadászat Magyarországon” című kisfilm nagydíjat nyert, s a magyar trófeák ezen a kiállításon is öregbítették a magyar vadászok hírnevét: 70 szarvas-, 11 dām- és 1 mufflontrófea lett aranyérmes. A kiállításon bemutatott Hortobágy diorámát ma is emlegetik a szakemberek.

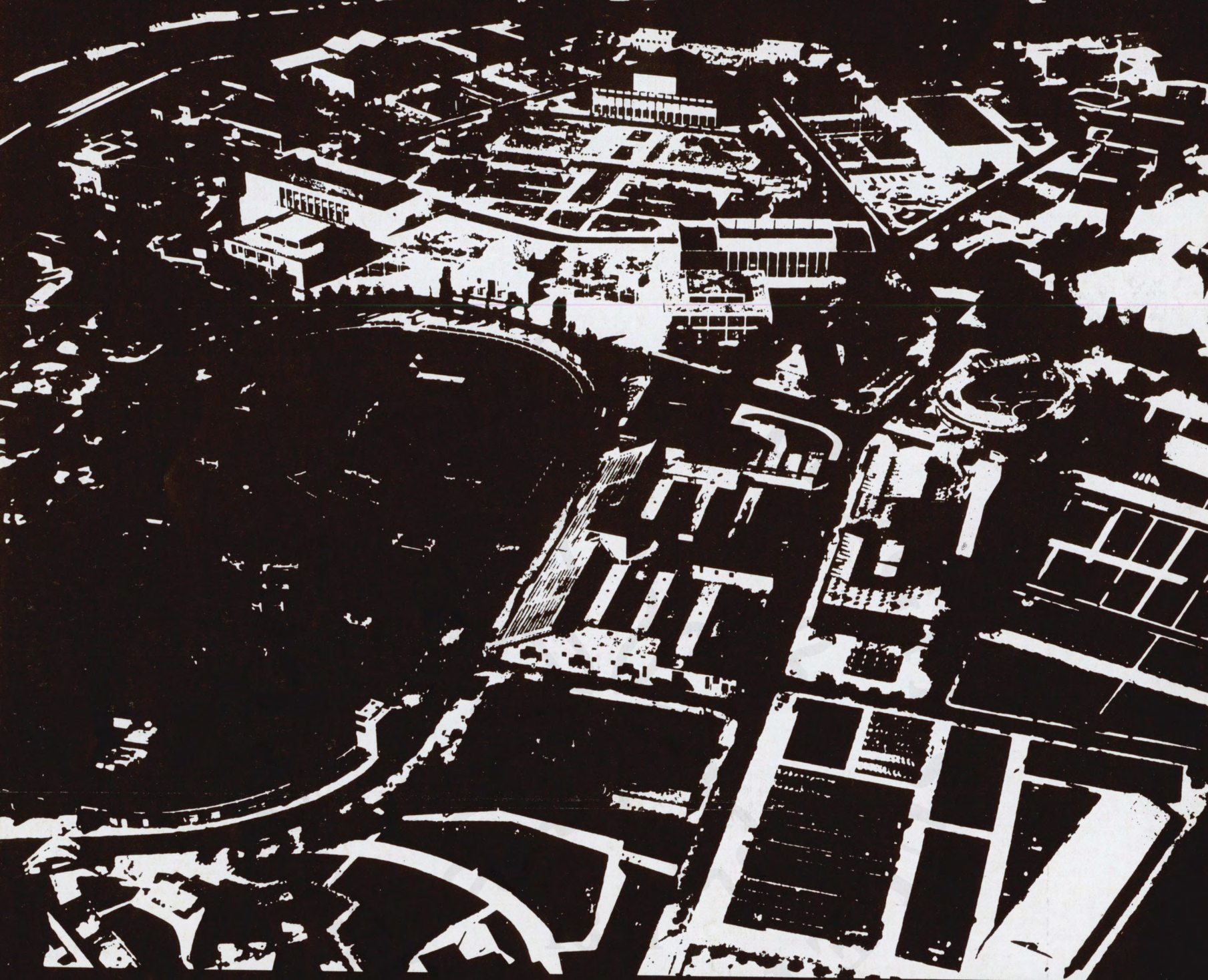
A második világháború után, 1954 októberében rendeztek kiállítást Düsseldorfban. Ezen a nemzetközi vadászati seregszemlén 35 állam vett részt. Itt jelentkezett először a sporthorgászat, valamint a vadászati tudományos kutatás. A düsseldorfri kiállításon — amelyet egymillió látogató tekintett meg — a magyar rész ismét nagy elismerést vívott ki. A magyarok 9 szarvas- és 4 dāmtrófeát állítottak ki; egy szarvas nagydíjas, négy arany-, négy ezüstérmes lett.

Egy dām lapát nagydíjas, mind a négy aranyérmes volt.

Sikerrel szerepelt Magyarország az 1960-as firenzei nemzetközi vadászati kiállításon, valamint az 1967-ben megrendezett Novi Sad-i nemzetközi vadászati kiállításon is.

BÉCS 1910
LIPCSE 1930
BERLIN 1937
DÜSSELDORF 1954
FIRENZE 1960
NOVI-SAD 1967

"VADÁSZATI VILÁGKIÁLLÍTÁS BUDAPEST 1971"

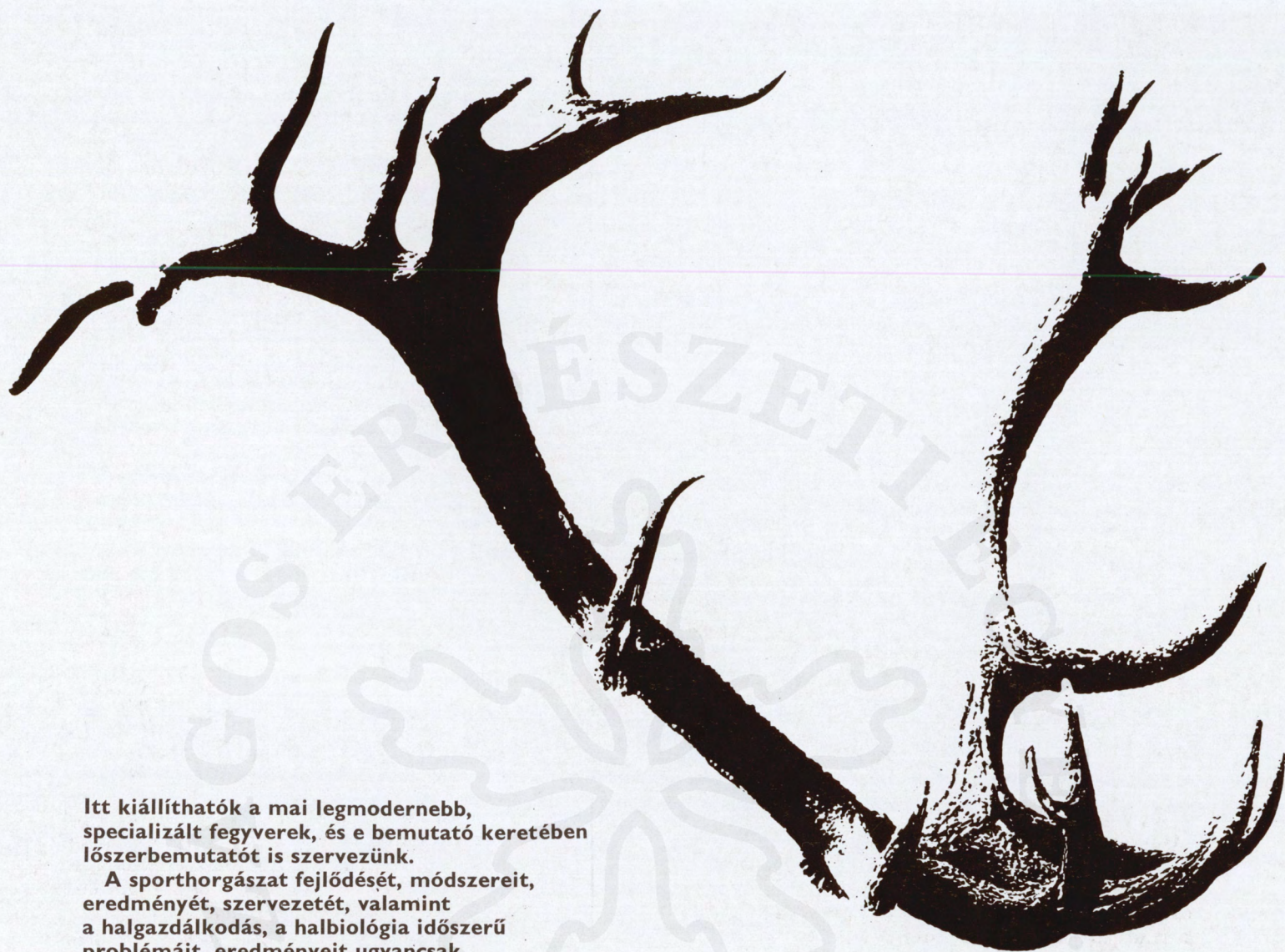
A „Vadászati Világkiállítás, Budapest 1971” alapgondolatában lényegesen eltér az eddigi vadászati kiállításoktól. Mondanivalója középpontjába a modern kor embere kerül, s a kiállítás a részt vevő nemzetek bemutatói kapcsán a természet megismerését, a kultúráérték védelmét, a vadászati szokások és hagyományok ápolását, a korszerű vadgazdálkodás ismereteinek és tapasztalatainak elterjesztését kívánja szolgálni. A Világkiállítás rendezői arra törekednek, hogy érzékeltesék a vadgazdálkodás közgazdasági fontosságát is.

A Világkiállítás szakosított bemutatói között természetesen központi helyet kap a trófeabemutató. Ezen kerülnek kiállításra az

elejtő nevének, az elejtés helyének és időpontjának feltüntetésével országokénti csoportosításban a különböző trófeák. Bírálatra és díjazásra benevezhető, illetve kiállítható valamennyi vadásztrófea: agancs, szarv, csontváz, koponya, bőr, szőr, szőrme, toll és preparátum. A trófeák kiállításán Magyarország világviszonylatban is egyedülálló gyűjteményt mutat be, amelyben világrekord szarvas, dák, őztrófeák szerepelnek.

A másik nagy témacsoport a vadászfegyverek bemutatója. Külön csoportban, országoként mutatják be a vadászati eszközöket a lőfegyver megjelenéséig, s külön a lőfegyvereket és azok tartozékait.

Itt kiállíthatók a mai legmodernebb, specializált fegyverek, és e bemutató keretében lőszerbemutatót is szervezünk.

A sporthorgászat fejlődését, módszereit, eredményét, szervezetét, valamint a halgazdálkodás, a halbiológia időszerű problémáit, eredményeit ugyancsak külön témacsoportként ismertetik meg a látogatókkal.

A vadászat nélkülözhetetlen segítőtársát, a vadászkutyát a résztvevők a nemzeti vadászkutya-fajtáik bemutatása útján szemléltetik.

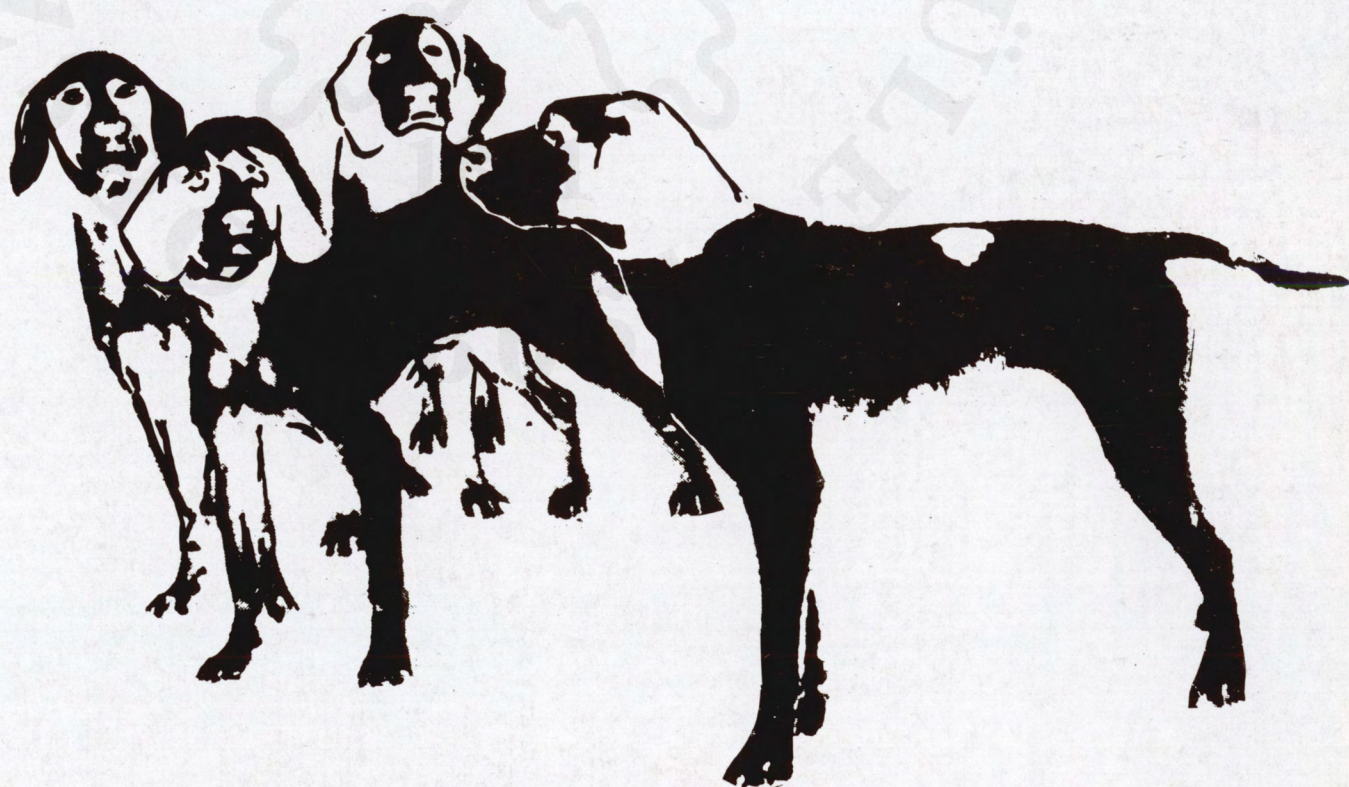
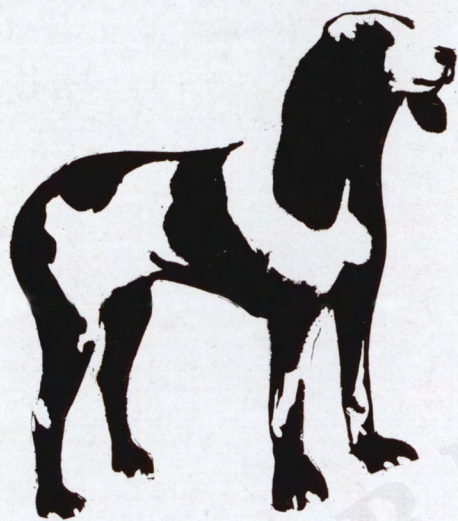
Külön bemutatóra kerül sor a vadhúsból készült élelmiszeripari termékekből, az iparcikkekből, valamint a vadászattal kapcsolatos dísz tárgyakból.

Magyarország fejlett vadgazdálkodási és vadászati kultúrája s e téren elért gazdag eredményei lehetővé teszik, hogy az önálló nemzeti bemutatóval való részvétel mellett a vadászati világkiállítás valamennyi — nemzetközi részvétellel szervezett — szakosított bemutatóján is részt vegyen.

A kollektív bemutatókon gazdag trófea-kiállítással, fegyvertörténeti anyaggal, modern vadászfegyverekkel, a sporthorgászati eredmények bemutatásával, magyar vadászkutya-fajtákkal, számos különböző vadászati, vadgazdálkodási, horgászati eszközökkel, széles campingcikk-választékkal szerepel Magyarország. Bemutatják a magyar vadhús élelmiszeripari cikkeket és a tartósított készítményeket, valamint a bőripari és egyéb iparcikkeket is. A képzőművészeti bemutató keretében Magyarország múzeumainak gazdag anyagából értékes kiállítási anyagot állítanak össze.

Önálló nemzeti bemutató tájékoztat Magyarországot vadgazdálkodási és vadászati kultúrájának eredményeiről; a vadóvás, vadmentés, vadkárelhárítás módszereiről. Itt

ismertetik a magyar vadállomány mennyiségét, fajtaösszetételét, gondozását, a vadeltartóképessegre utaló adatokat is, és tájékoztatnak a magyar vadegészségügy, vadtenyésztés, vadkereskedelem helyzetéről. Bemutatják a természetes vizek tisztaságának védelmét célzó módszereket. A magyar kiállítás tájékoztatást nyújt a magyar vadászat történetéről, a nemzetközi hírű magyar vadászok — Széchenyi Zsigmond, Kittenberger Kálmán, Nádler Herbert — életútjáról, irodalmi tevékenységéről. A magyar vadászati szokások, hagyományok ébrentartásával a vadászat szépségére szeretnék felhívni a figyelmet. Ismeretes, hogy a vadászetika mennyire elítéli azokat a vadászokat, akik válogatás nélkül lövik a vadat. A magyar kiállítás felhívja a figyelmet a régen honos, ma már eltűnőben levő, számban megfogyatkozott vadfajokra is. A magyar vadgazdálkodási bemutatóval összhangban élővad- és madárbemutató is látható. Itt kerül sor a vadetető, szó, itató és más vadászati, illetve vadgazdálkodási berendezések, eszközök bemutatására.

A Magyar Ebtenyésztők Országos Egyesülete nemzetközi CACIB, CAC kutyakiállítást, CACIT, CAC műkotorék versenyt, őrző-, védő-, nyomozó- és szolgálati kutyaversenyt, vizslaversenyt, vércsapázó versenyt és nemzetközi agárversenyt rendez. A Magyar Lovasszövetség Hivatalos Nemzetközi Lovasversenyt, Nemzetközi Fogatversenyt szervez — a magyar országos lovasbajnokságon és a már külföldön is ismert magyar lovasbemutatókon, lovasjátékokon kívül.

A sportműsorok körét gazdagítja még az íjászok, lövészek, az amatőr lóversenyzők, a nemzetközi és hazai ügető- és galoppversenyek programja.

A kiállítást szervesen kiegészítik a különböző kulturális programok.

A visegrádi Duna-kanyar természeti adottságait jól kihasználó festői szépségű szabadtéri színpadon elsősorban a magyar népművészetet bemutató műsorokat tartanak. A Világkiállítás évében felújítják a nagyvázsonyi lovasjátékokat is. Megrendezik a hivatásos és amatőr filmművészek Természetfilm Fesztiválját is. A magyar idegenforgalmi szervek pedig különböző szórakoztató rendezvényekkel — közöttük természetesen vadászatokkal, lovastúrákkal — igyekeznek sok szép, felejthetetlen élményt szerezni a kiállítás vendégeinek.

Viszontlátásra 1971-ben Budapesten, a Világkiállításon!

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezető

Az ősmondától a vadásztörvényig

Új vadásztársadalom

Magyarország: vadászparadicsom

Széchenyi, Kittenberger, Nádler...

Vadászat a művészetben

Magyarország mindig ott volt...

„Vadászati Világkiállítás, Budapest 1971”

Felelős kiadó: Szőke Mátyás, a MÉM Kiállítási Iroda igazgatója

Grafikai tervezés: Kamarás Béla

Felelős szerkesztő: Kozma György

Műszaki szerkesztő: Beta Imre

Készült 25 000 példányban 7,7 (A/5) ív terjedelemben, ofszetnyomással

MSZ.: 5601—59. Budapest, 1970.

Készült a 75 éves Kossuth Nyomdában, Budapesten — 69.1340

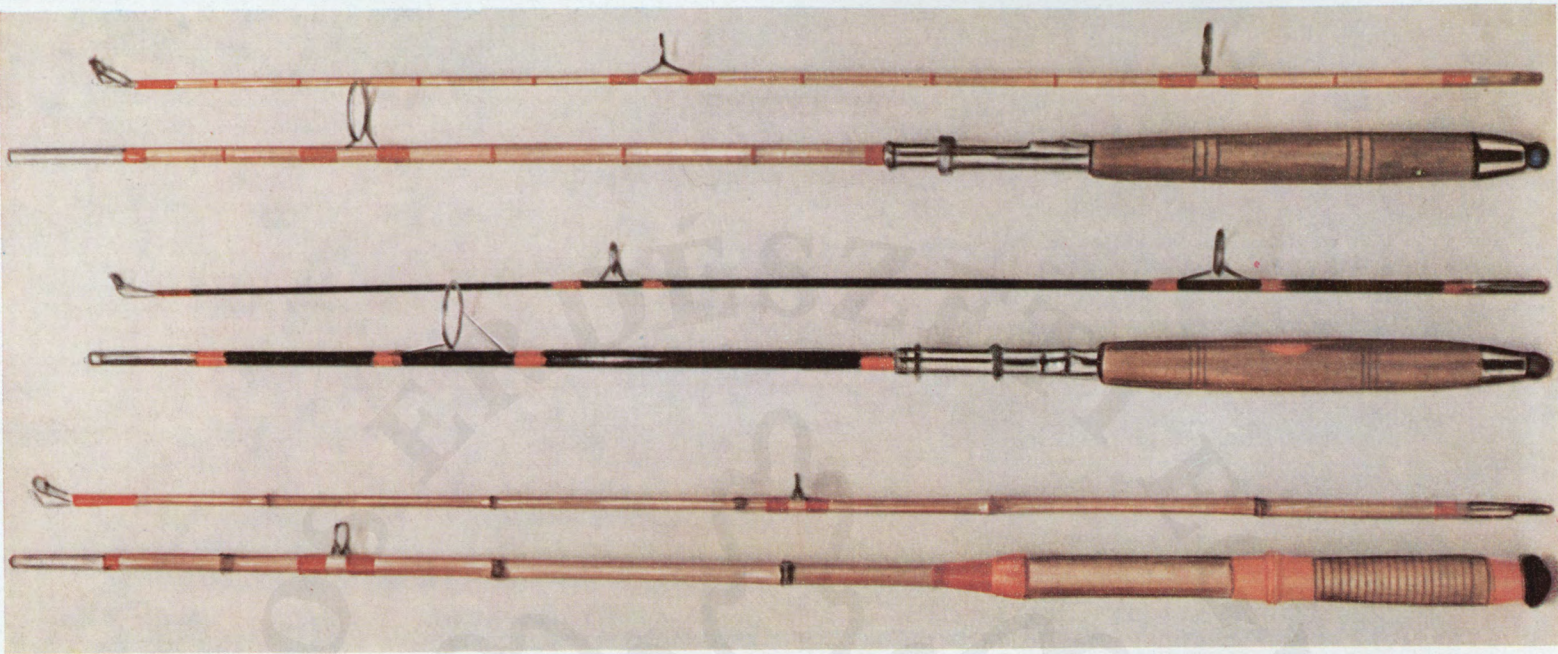
35,— Ft

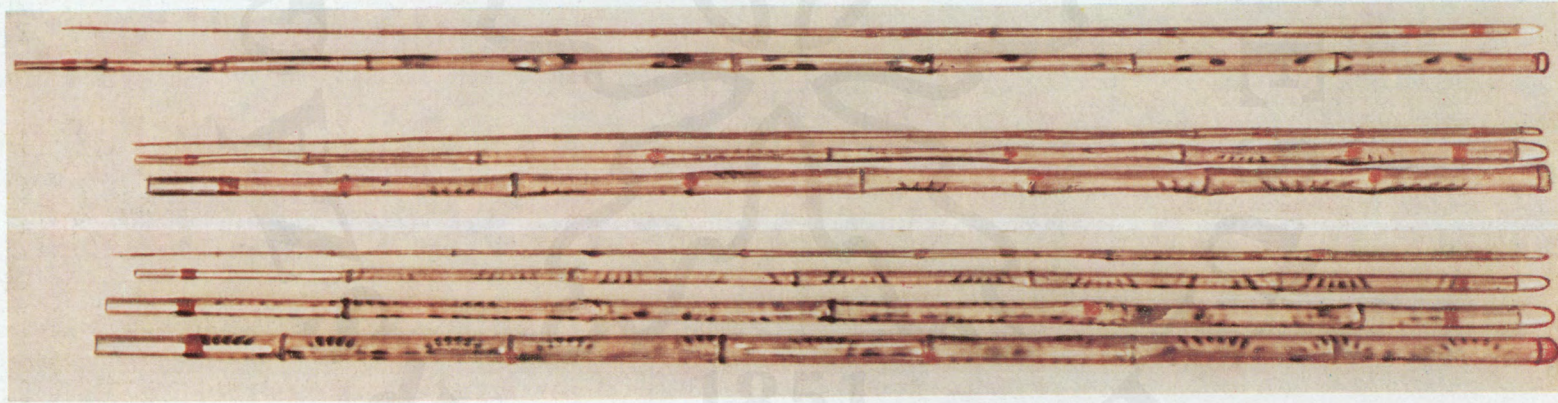
HORGÁSZ- FELSZERELÉS

BUDAPESTI
VADÁSZATI VILÁGKIÁLLÍTÁS
SZOVJET KIÁLLÍTÁSI TEREM
1971

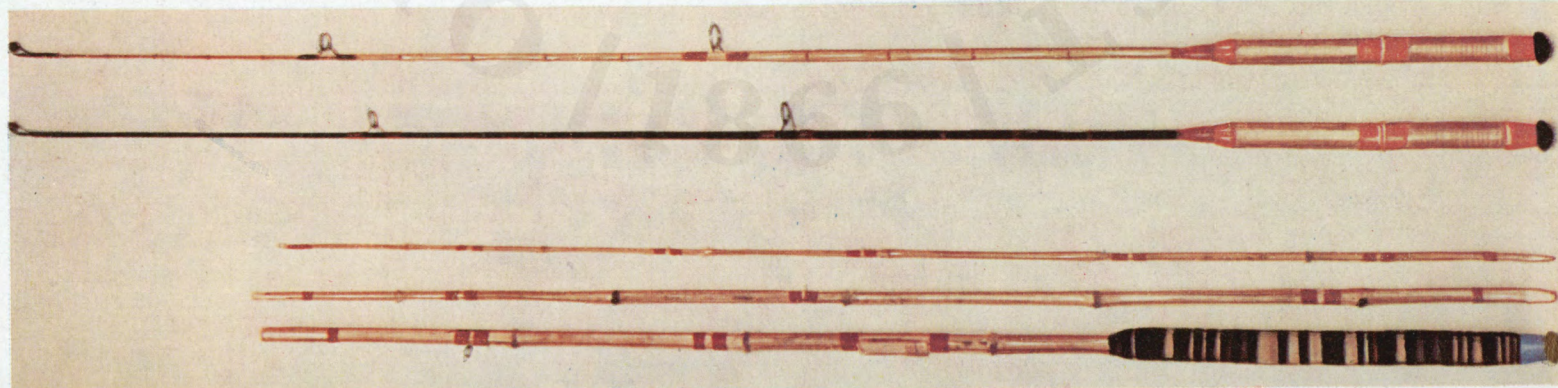

1

2

A „Szaturn” gyár, a Moszkvai Sporthorgász Egyesület üzeme nagy választékban készít horgászfelszerelést. Mintegy 300 féle terméke igen népszerű a horgászok körében.

A „Szaturn” gyártmányai között megtalálhatjuk a különféle horgászbotokat, a bambusz, a ragasztott, a fémcső botokat, amelyek méretezésük szerint fenekező, úszós vagy pergőcsalis horgászatra alkalmasak.

A külföldön is egyre népszerűbbé váló „mormiska” felszerelés több típusát gyártja az üzem. Ezek az eszközök a jég alatti léki és szabadvízi horgászatra szolgálnak, használatuk a „mártogatás” módszeréhez hasonló. Csalival, de a jellegzetes csali nélküli „mormiska”-horoggal is eredményesek.

A pergőcsalis horgászat kedvelői mintegy 80 féle, különböző nagyságú, formájú és kivitelű villantó közül választhatnak.

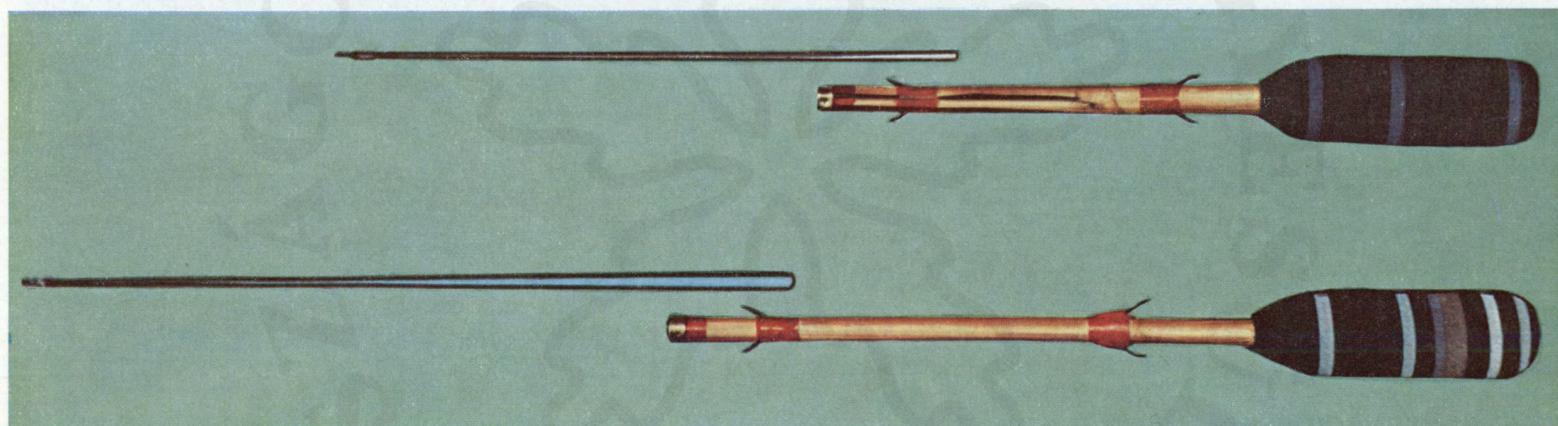
Készít a gyár komplett felszerelést, különleges csukázó szerszámot, s nagy választékban horgászati segédeszközöket, így például csali-fogó-, kiemelő- és haltartó-hálót, halaskannát, vágóhorgot, halfüstölő berendezést, kulacsot stb.

Ezenkívül sokféle turista felszerelési tárgy található a „Szaturn” készítményei között; gyárt kis méretű vitorlás csónakot is.

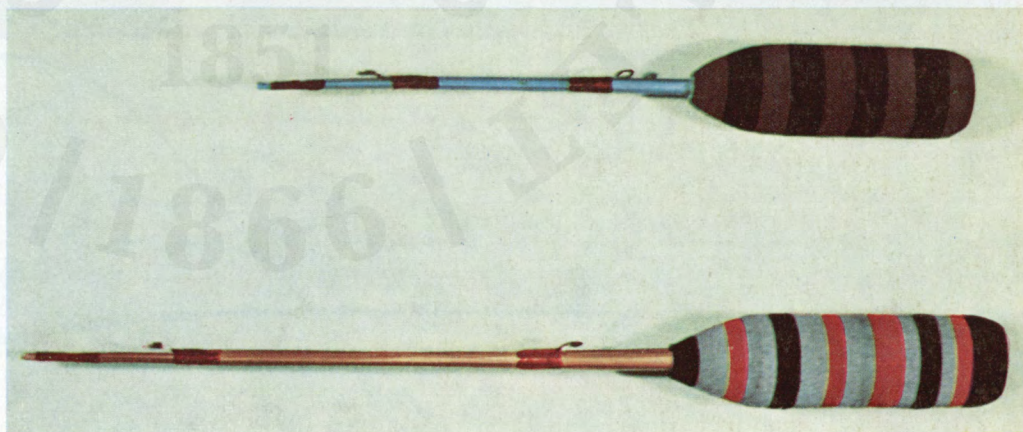
A „Szaturn” évente 15 féle új terméket bocsát ki. Külföldre is szállít. Készítményei nagy népszerűségnek örvendenek Finnországban, a Német Szövetségi Köztársaságban, Jugoszláviában, Lengyelországban, Magyarországon, Romániában, Bulgáriában.

1971-ben a „Szaturn” megkezdte az üvegszálás, fenekező és pergető botok, valamint különféle tároló és dobó-orsók gyártását.

VÁSÁROLJA A „SZATURN” GYÁR TERMÉKEIT!

4

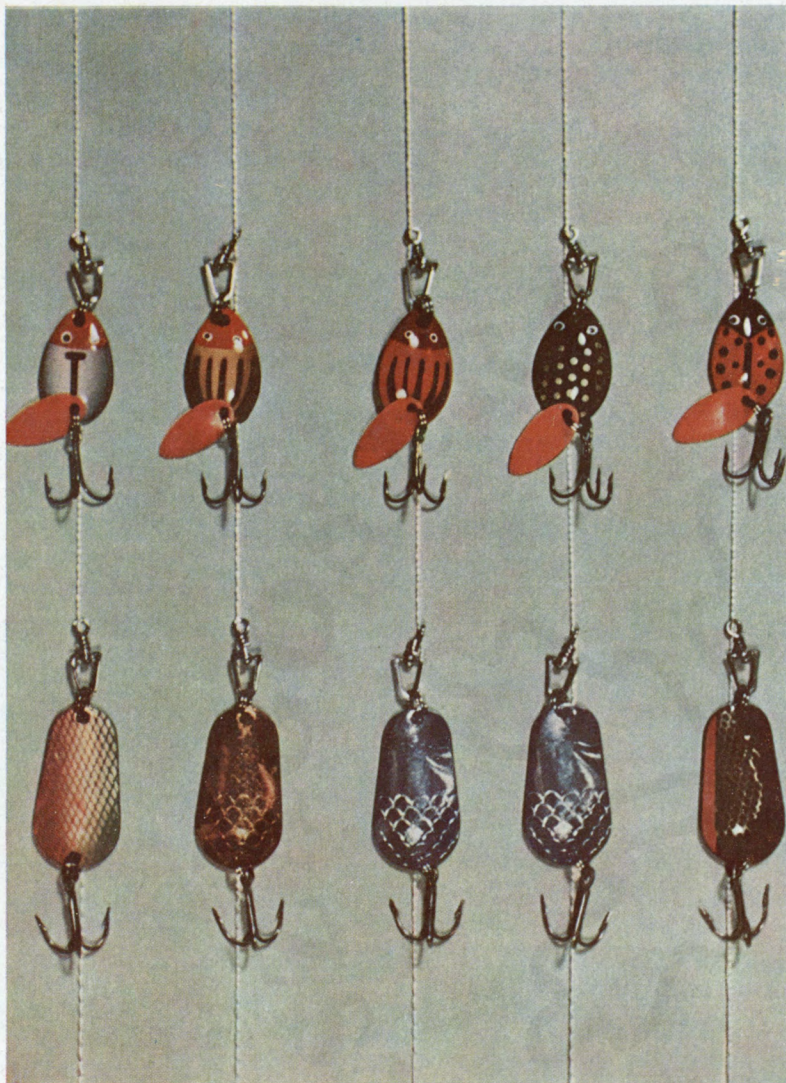
5

1 — Ragasztott, bambusz és fémcső botok pergetésre

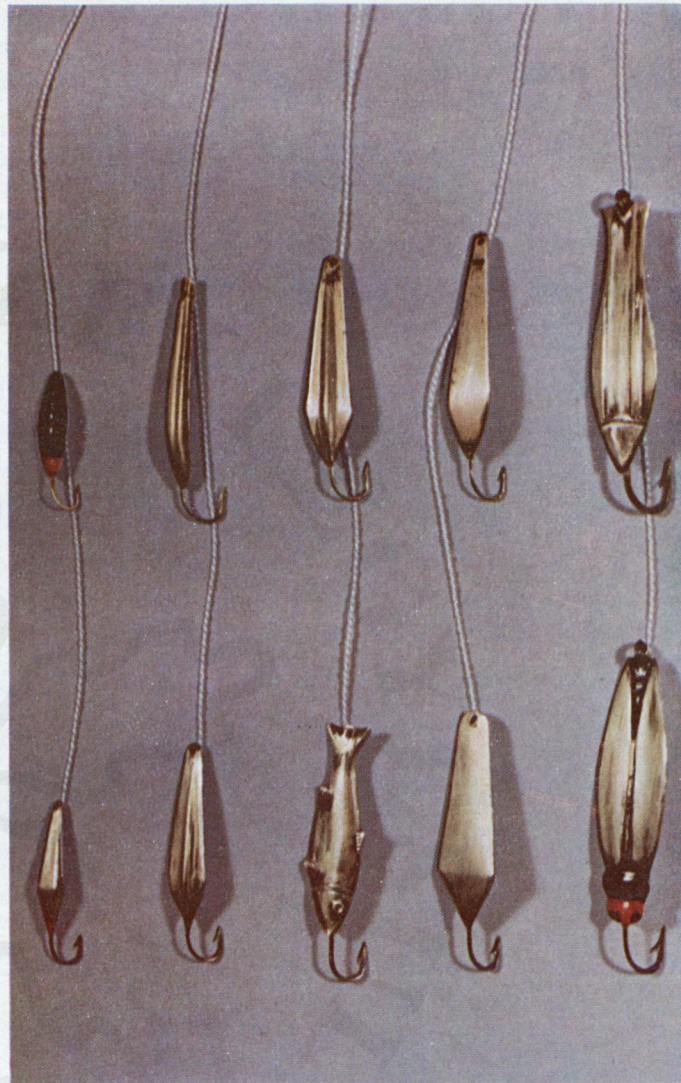
2 — Többrészes nádbotok

3 — Egykezes dobó-, és többrészes fenekező-botok

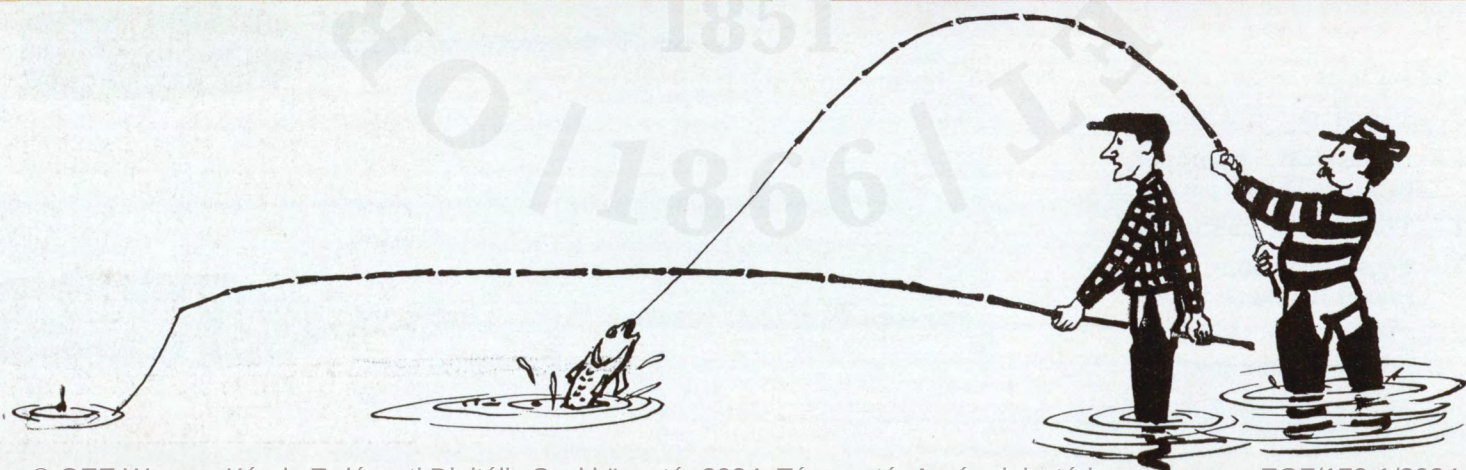
4, 5 — „Mormiska” botok téli horgászathoz

6

7

8

9

6 — Színes villantók

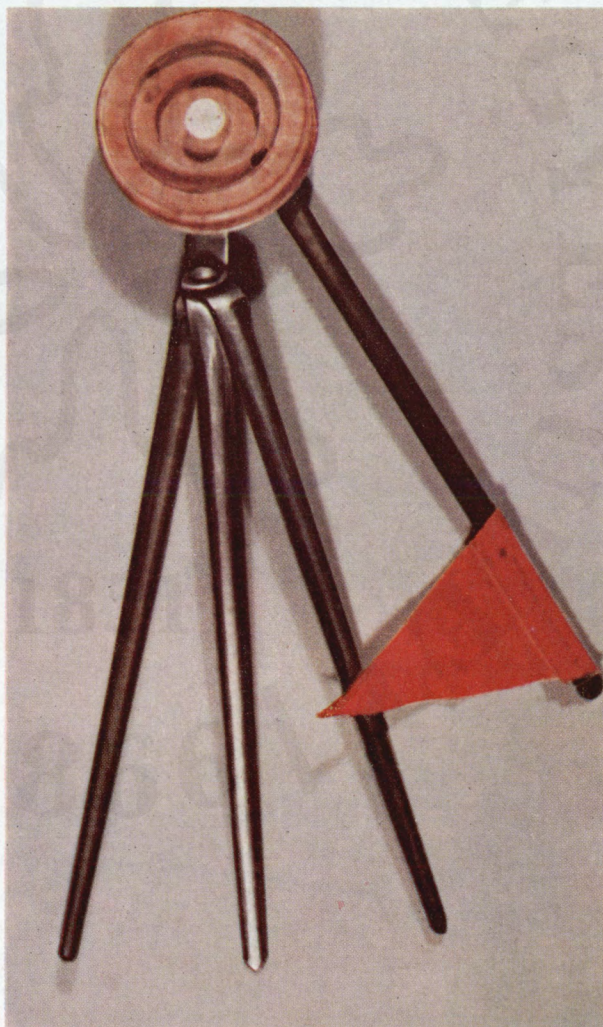
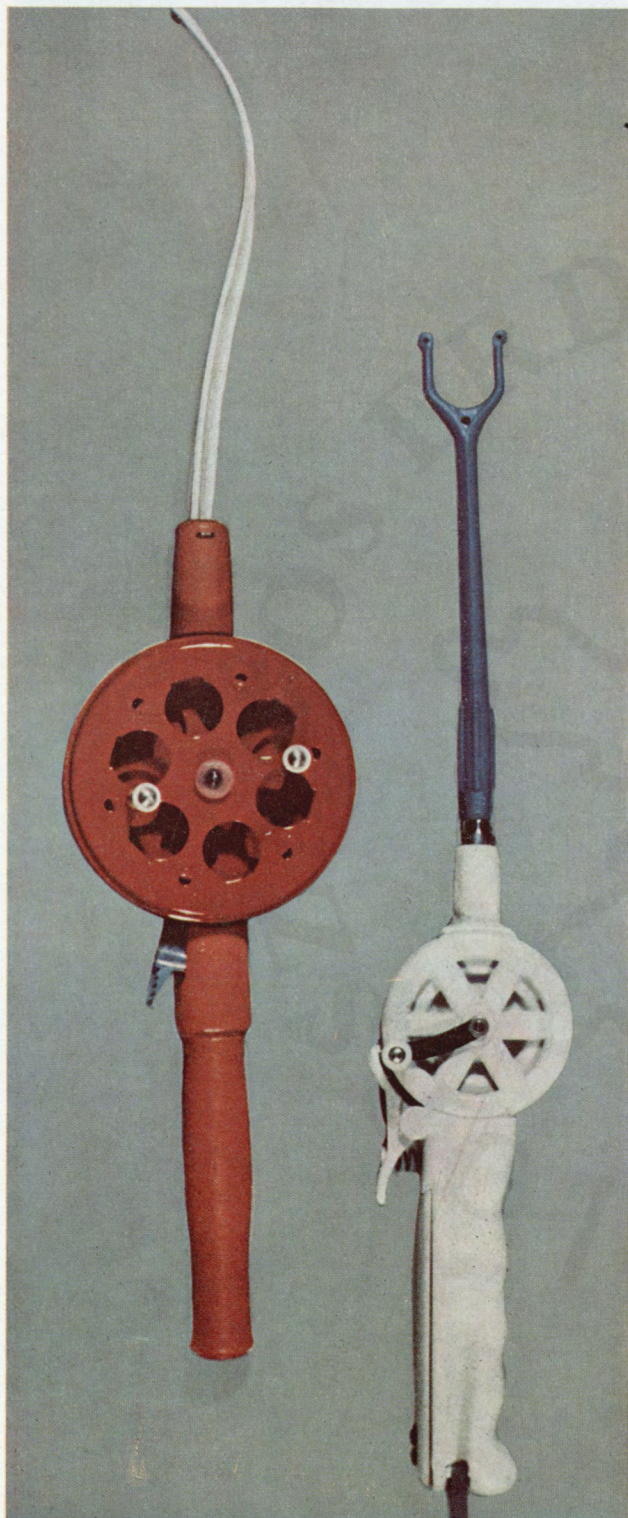
7 — Zománcozott, önsúlyos műcsalik

8 — Körforgó kanálvillantók

9, 10 — Támolygó villantók

10

11

12

13

11 — „Mormiska”-típus

12 — Parti kapásjelző

13 — „Mormiska”-típus

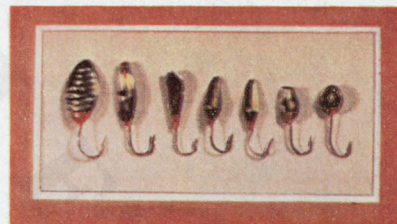
14, 15 — Csali nélküli „mormiska”-horgok

16, 17 — Úszók

18 — Súlyok, műanyag úszók

19 — Kész szerelések

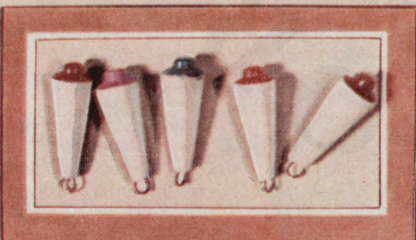
14

15

16

17

